

Jag minns en solig dag 'så här såg himlen ut

Zikaron föreläser för skolelever om överlevnadshistorier från Förintelsen

■ Föreningen Zikaron grundades 2013 av Adina Krantz och Nadine Gerson, som vid minnesgudstjänsten i Stockholms Stora synagoga hörde två andra unga kvinnor berätta om hur de gått ut i skolor och föreläst om Förintelsen.

■ Zikaron (ordet betyder "minne" på hebreiska) erbjuder skolor kostnadsfria föreläsningar med överlevnadshistorier

från Förintelsen och ser till att Förintelsen inte glöms bort. Föreläsningarna vänder sig i första hand till gymnasieelever, är ungefär 45 minuter långa och eleverna ges tillfälle att ställa frågor. Bokningar sker via hemsidan www.zikaron.se.

■ Föreningen tilldelas 2016 års stipendium från Micael Bindefelds stiftelse till minne av Förintelsen med motiveringen: "Stipendiet gör det möjligt för föreningens grundare Adina Krantz och Nadine Gerson att förverkliga drömmen om en organisation som ger tredje generationens överlevande möjlighet att föra minnet av Förintelsen vidare till skolelever över hela landet. I takt med tidens gång riskerar minnet av Förintelsen att blekna. I sina möten med elever ger Zikaron minnet liv. Vi får aldrig glömma!"

Zikarons hemsida.

KVP.SE TV

SE PÅ KVP.SE. Adina Krantz och Nadine Gerson berättar om sitt engagemang.

ADINA & NADINE FÖR FAMILJEBERÄTTELSEN VIDARE

"Vad kan vi två göra för att göra skillnad?", frågade sig Adina Krantz och Nadine Gerson när de hörde ett starkt tal på Förintelsens minnesdag för tre år sedan.

Nu får de 27-åriga barndomsvännerna stipendium från Micael Bindefelds stiftelse.

– Vi är så glada att få resurser till föreningen Zikaron som vi startat, där tredje generationens överlevande åker runt i skolor och föreläser, säger duon.

Nadine Gerson, som jobbar heltid som managementkonsult och driver Zikaron helt ideellt med Adina Krantz, gruppchef på Stim, stryker med handen över inskriptionen på minnesmärket "Vägen" vid Raoul Wallenbergs torg på Nybroplan i Stockholm. Varje gång de passerar här tänker de på stenklotets inskription "Vägen var ofta rak där judar fördes bort för att dödas" och den stenlagda vägen med järnvägsspår som leder till Stora synagogan.

– Det är lätt att tänka att jag personligen blivit skonad från antisemitism, men samtidigt har vi under uppväxtåren i judiska skolan och nu vid alla stora högtider i synagogan alltid varit omringade

av säkerhetspersonal och polis. Det säger något om hotbilden och om hur det är att vara jude i Sverige i dag, säger Adina.

"Måste fortsätta berätta"

Nadine nickar.

– Dödsskjutningarna i Köpenhamn och Paris påminner oss om att fördomar och främlingsfientlighet lever kvar och behöver bekämpas. När Zikaron är ute på skolor får vi ofta höra att det är en fördel för eleverna att möta förhållandevis unga föreläsare som de kan identifiera sig med och vågar ställa frågor till, säger Nadine.

I morgon tar duon emot 300 000 kronor, ett stipendium från Micael Bindefelds

stiftelse till minne av Förintelsen. Kronprinsessan Victoria är prisutdelare och fyra partiledare och fem statsråd närvarar vid ceremonin på Kungliga Operan.

– Att levandehålla minnet av Förintelsen är inte en judisk fråga. Uppslutningen från kungahuset, riksdagen och regeringen visar att hela Sverige är engagerat i vilket samhälle vi vill ha och leva i, säger Micael Bindefeld, kommunikationsstrateg.

Han fortsätter: – Vi ser sorgligt nog en stark framväxt för antisemitismen runtom i Europa, till exempel i Ungern, Frankrike, Polen och inte minst i Malmö. Förföljelser drabbar

inte bara det judiska folket utan även andra utsatta grupper som exempelvis hbtq-personer, romer och muslimer. Därför är Adinas och Nadines fantastiska engagemang så centralt. Över-

levarna från Förintelsen börjar bli till åren och en ny generation måste ta vid, menar Bindefeld.

Nadine sköter främst det administrativa i föreningen, medan

Adina och efter februari förhoppningsvis

Micael Bindefelds stiftelse till minne av Förintelsen

■ För varje år blir det svårare att få vittnesmål från dem som på nära håll upplevde Förintelsen.

■ När Micael Bindefelds pappa för några år sedan dog började Micael leta efter minnen efter pappans föräldrar och släktingar som dog i Förintelsen.

■ Micael Bindefeld gjorde en privat donation på fem miljoner kronor som utgör en grundplåt för stiftelsen.

■ I fjol fick fotograf Örjan Henriksson stipendiet inför fotoutställningen "Auschwitz KZ I-II", tillsammans med skådespelaren Sara Sommerfeld och producenten Johan Romin för produktion av dokumentärfilmen "Min farmor och Förintelsen".

Läs mer på bindefeldstiftelse.se

Bindefeld.

ag då mormor sa i Auschwitz också'

PASSET. Nadines farmors farfars koncentrationslägerpass. Av Josef Gersons handling framgår det att han bland annat varit i koncentrationslägret i Sachsenhausen.

NADINES FARMOR. Basia Gerson, 92 år och pensionerad laboratorieassistent, överlevde tre år i Auschwitz och kom till Sverige i de vita bussarna. Under sin uppväxt frågade Nadine ofta farmor Basia om tatueringen (fångnumret) farmodern har på armen.

Foto: PRIVAT

ADINAS MORFARS FAMILJ. Adinas morfar Tobias Amster föddes den 2 november 1920 i Polen och dog den 9 januari 1983 i Stockholm. Tobias hade fyra syskon och arbetade som översättare på Stockholms universitet. Han gifte sig med Adinas mormor Olga Amster, född den 5 september i den ungersktalande delen av Rumänien och död den 25 augusti 2004 i Stockholm.

ÖVERLEVDE. Nadines farmor Basia Gerson, Basias syster Halla och Basias pappa Samuel Kamrat överlevde alla tre Förintelsen och återförenades efter kriget i Sverige. "Det var mirakulöst att tre personer från samma familj överlevde och fick återförenas", säger Nadine.

BRÖLLOPSFOTO. Nadines farmor Basia Gerson (född 1923) och farfar Josef Gerson (1921-2010) och farfar som gifte sig. Basia var laboratorieassistent och Josef jobbade mestadels på Ericsson som tekniker och försäljningsdirektör. Bägge har låtit sig djupintervjuas i det stora vittnesarkiv, "Survivors of the Shoah Foundation", som Steven Spielberg 1994 tog initiativ till.

FÖR ATT VI ALDRIG SKA GLÖMMA. Adina Krantz och Nadine Gerson har startat föreningen Zikaron där tredje generationens överlevande av Förintelsen föreläser på skolor. "Det är jättekul att vi ska få ta emot pris av kronprinsessan Victoria. Min farmor Basia kommer att vara med vid ceremonin på Kungliga Operan och hon är stolt över oss", säger Nadine. Foto: OLLE SPORRONG

- TILLDELAS BINDEFELDS STIPENDIUM

nio andra unga vuxna som alla är tredje generationens överlevare av Förintelsen föreläser så ofta de kan.

– Skolorna ber oss ofta att komma tillbaka och det är det bästa kvitto vi kan få, säger Adina, som får många frågor om sin mormor Olga Amsters historia.

"Mirakulöst att de överlevde"

Mormodern föddes i Rumänien 1926, deporterades till Auschwitz i boskapsvagn och hela hennes familj utom hon och systemen mördades första dagen i lägret. Till Sverige kom Olga som flykting med Röda korset.

– Som barn visste jag inte om något annat, men när jag blev större reagerade jag förstås på att jag hade så liten släkt och att min mamma aldrig fått träffa sin mormor och morfar i och med att de mördats. Jag minns till exempel en solig dag på vårt lantställe då mormor sa "så här såg himlen ut i Auschwitz också". Förintelsen var hela tiden närvarande i hennes minne, säger Adina.

Nadine Gerson kommer ihåg att hon som barn varje gång hon besökte farmor Basia Gerson – i dag 92 år och pensionerad laboratorieassistent – frågade vad det är för tatuering farmodern har på armen och hon märkte att farföräldrarna aldrig slänger mat.

– Min farfar Josef Gerson var tekniker och försäljningsingenjör. Han föddes i Polen, sattes i ghetton när kriget började och var i flera olika koncentrationsläger innan han 1945 överlevde en av döds-marschernerna. Farmor Basia var i Auschwitz i nästan tre år innan hon kom till Sverige med sin syster Halla i de vita bussarna och här återfann sin pappa i livet. Det var mirakulöst att tre personer från samma familj överlevde och fick återförenas, berättar Nadine och förklarar att hennes farmor har svårt att prata om det som hänt, men att

Karin Sörbring

karin.sorbring@expressen.se

TEXT

Olle Sporrang

olle.sporrang@expressen.se

FOTO

Basia öppnat upp sig mer sedan Nadine startade föreningen Zikaron.

Deras mor- respektive farföräldrar har låtit sig djupintervjuas i det stora vittnesarkiv, "Survivors of the Shoah Foundation", som Steven Spielberg 1994 tog initiativ till och Nadine och Adina tittade på intervjuerna inför studiebesöket som de i tvåan på gymnasiet gjorde till olika förintelseläger.

– Viktigast av allt känns det att förmedla den otroliga systematik med vilken nazisterna mördade sex miljoner judar. Tyskland gick från att vara ett ganska civiliserat land till att bli en diktatur och vi måste se till att andra länder i Europa inte går i samma riktning. Nu när det är flyktingkris i Europa och i Sverige behöver våra mor- och farföräldrars historia lyftas fram, säger Adina.

EXPRESSENS BRITA HÅKANSSON I KONCENTRATIONS-LÄGRET BUCHENWALD: HÄR AVSLÖJAS FÖRINTELSEN

MEST LÄST

De sprängde Hitlers fabrik och stoppade en tysk atombomb

LÄS MER OM ANDRA VÄRLDSKRIGET PÅ EXPRESSENS SPECIALSAJT

WWW.EXPRESSEN.SE/ANDRA-VARLDSKRIGET

Expressen 1945: Håkansson skriver om dödslägren som första svenska journalist

Expressens Brita Håkansson berättade som första svenska journalist om fasorna i de nazistiska dödslägren. Våren 1945 rapporterade hon från koncentrationslägret Buchenwald där 56 000 judar och politiska fångar mördades.

"Det är en historia som världen kommer att lyssna till även om det är omöjligt för den mänskliga fantasin att fatta allt", skriver Brita Håkansson i Expressen den 26 april 1945.

Hon såg lampskärmar och plånböcker som Ilse Koch, lägerkommandantens fru, tillverkat av människohud. Hon såg döda kroppar på marken.

"Dem man inte hann bränna dumpades ute på gården. Det var utmärglade hoptorkade män, och de ligger där nu som en grotesk samling vaxdockor", skriver hon.

Brita Håkansson (1915–2000) var Expressens korrespondent i London. Hon ingick i en liten grupp journalister från neutrala länder, som de allierades militära ledning flög till krigsområdet.

Brita Håkansson, Expressens utrikeskorrespondent under andra världskriget.